

Till Coronakommissionen
s.coronakommissionen@regeringskansliet.se

Fordonsbesiktningen under Coronapandemin: vidtagna åtgärder och resultat av uppskjutna besiktningar enligt EU:s Omnibusförordning

Fordonsbesiktningen är ett viktigt samhällsuppdrag som säkerställer att de fordon som trafikerar vägarna är säkra och möter gällande miljökrav. Under Coronapandemin har medlemsföretagen i Fordonsbesiktningensbranschen hållit all besiktning öppen, men med förändrade rutiner för att säkerställa våra kunders och anställdas trygghet. Vår verksamhet är omfattande med 5,5 miljoner utförda besiktningar varje år, nästan alla genom personliga besök av fordonsägarna vid en station.

Under våren 2020 fattade regeringen beslut om att Sverige skulle utnyttja Omnibusförordningen, en EU-förordning om att tillfälligt förlänga inställelseperioderna för vissa obligatoriska kontroller, test och certifikat inom transportområdet, varav kontrollbesiktning utgjorde en del.

Den 30 juni 2020 tillsatte regeringen Coronakommissionen med syfte att utvärdera de åtgärder som vidtagits för att begränsa spridningen av Covid-19 under coronapandemin. Det här dokumentet är Fordonsbesiktningensbranschens redovisning av vidtagna åtgärder och en beskrivning av syfte och resultat efter tillämpningen av Omnibusförordningen i Sverige.

[Åtgärder vidtagna av fordonsbesiktningensföretagen](#)

Fordonsbesiktningensföretagen genomförde tidigt ett antal branschgemensamma åtgärder i syftet att förhindra spridningen av Coronaviruset. En särskild task force upprättades i mars 2020, som fortlöpande övervakade utvecklingen hos besiktningensorganen. Under pandemins gång har denna löpande lämnat uppdaterad information till och fört dialog med Transportstyrelsen, Folkhälsomyndigheten, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap och Infrastrukturdepartementet om läget i besiktningensverksamheten och genomförda åtgärder. Dialog har även förts med de större pensionärsorganisationerna, eftersom äldre är särskilt drabbade av pandemin.

Åtgärder

- All personal har uppmanats stanna hemma vid minsta sjukdomssymptom.
- Anpassning av arbetsplatserna att hålla minst 1,5 meters avstånd så att varken personal eller fordonsägare riskerar att utsättas för smitta.
- Säkerställt att det finns goda städrutiner för toaletter, allmänna ytor, kassadiskar och kortterminaler med mera för att minska risken för smittspridning.
- Säkerställt att personalen kan tvätta sina händer med tvål och vatten ofta och/eller använder handsprit regelbundet samt att händerna tvättas inför och efter varje besiktningstillfälle. All personal har fått utbildning/information om god handhygien under hela arbetsdagen.
- Kunder har inte fått följa med vid provkörning.
- Kunder har uppmanats vänta på sin tur i sin bil.

- Begränsningar av antalet personer som får vistas i besiktningslokalen har införts. Endast de kunder som får sitt fordon betjänat får vistas i lokalen men allra helst vänta utanför.
- Medlemsföretagen har förespråkat att betalning ska göras i förväg eller genom faktura.
- Ingen hälsning genom handskakning sker mellan personal och kund.
- Varje besiktningsbolag har information till kunder om förändrade rutiner, råd och tips inför besiktning med anledning av Covid-19 på sin hemsida och i sin kundtjänst.
- Information finns anslaget utanför besiktningslokalen (på P-plats, anslaget på dörr, fönster el. motsv.) om förändrade rutiner, råd och tips inför och under besiktning med anledning av Covid-19.
- Information om förändrade rutiner, råd och tips under pågående besiktning med anledning av Covid-19 finns anslagna i kundutrymmen.
- Det finns möjlighet att få bilen inkörd i besiktningshallen av besiktningstekniker, som sedan återlämnar fordonet utanför besiktningshallen.

I praktiken innebär åtgärderna att en fordonsägare kunde besiktiga bilen utan att komma i fysisk närhet av någon besiktningstekniker. Sammantaget har de åtgärder som vidtagits sedan pandemins utbrott inneburit att sjukfrånvaron bland besiktningsorganens personal varit normal och under vissa perioder något förhöjd. Antalet bekräftade fall av covid-19 bland personal är mycket lågt och har under hela pandemin i allmänhet varit lägre än i samhället i övrigt. Besiktningsorganen har genom hela pandemin kunnat upprätthålla sin kapacitet. Eftersom tillgängligheten på tider och stationer är god i den samlade branschen har risken för trängsel vid besiktning kunnat hållas låg.

Omnibusförordningen syfte och resultat

Omnibusförordningen presenterades av EU under våren 2020. Den främsta orsaken till förslaget var att många EU-länder hade stängt ned sina samhällen och kraftigt begränsat möjligheten för medborgare att kunna genomföra bland annat besiktning. För att besiktningsorgan, medborgare och myndigheter i dessa länder, där besiktning i praktiken hade omöjliggjorts, inte skulle hamna i en situation där de bröt mot EU-regler så initierades en undantagslagstiftning för att förlänga giltigheten och inställetiden för besiktning.

Varje land hade möjlighet att välja huruvida man ville tillämpa Omnibusförordningen eller inte, eftersom hanteringen av pandemin såg olika ut i respektive land. De allra flesta EU-länder valde att inte tillämpa uppskjuten besiktning. Sverige valde dock att tillämpa undantaget, trots att vi i Sverige då var ett av de mest tillåtande och öppna samhällena under pandemin. Den ansvariga myndigheten Transportstyrelsen och regeringen menade att man genom Omnibusförordningen kunde ge riskgrupper möjlighet att undvika fysisk kontakt vid besiktning. Det vill säga svenska beslutsfattare åberopade ett helt annat syfte än vad som var det ursprungliga med Omnibusförordningen.

Omnibusförordningen omfattade dock samtliga besiktningspliktiga fordon i Sverige, inte bara de som ägdes av någon i riskgrupp. Därför fick även tunga lastbilar, bussar och företagsägda fordon förlängd inställetid med sju månader. Fordonsbesiktningsbranschen varnade omgående när förslaget presenterades om möjliga negativa konsekvenser för trafiksäkerheten. Farhågorna visade sig vara berättigade.

Under våren 2021 kunde vi dra slutsatserna att:

- Totalt utnyttjades undantaget av 76% av alla besiktningspliktiga fordon.
- Undantaget utnyttjades mest (antal och andel) av fordonsägare som inte är i riskgrupp. Förlängd inställetid utnyttjades således mest av de grupper som inte var målgrupp för undantaget. Privatpersoner över 70 år var den grupp som i lägst utsträckning använde sig av möjligheten att skjuta upp besiktning, dock även dessa i hög utsträckning.
- Företagsägda fordon var överrepresenterade bland fordon vars besiktning sköts upp.

Nu har tiden gått och besiktningsorganen har nu genomfört kontrollbesiktning på alla de fordon som nyttjade undantaget, det vill säga de som sköt upp besiktningen i sju månader. Besiktningsorganen har fört statistik kring fordonstyperna tungt släp, tung lastbil och personbil. Resultatet är tydligt: fordon som nyttjade undantaget hade en betydligt högre andel anmärkningar när de väl besiktigades efter att undantaget hade löpt ut.

Viktiga exempel:

- Över hälften, 52,24 procent av tunga lastbilar som väger över 16 ton och utnyttjat omnibusundantaget blev underkända med krav på ombesiktning. Att jämföra med 41,69 procent av de som infunnit sig till kontrollbesiktning inom sin ordinarie besiktningsperiod och som därmed inte nyttjat undantaget. (Andelen underkända tunga fordon ligger vanligen på denna nivå.)
- En påfallande ökning av anmärkningar på bromssystemen på samtliga fordonstyper. Det är dock extra relevant för tung trafik. Av de som inte nyttjat omnibus sker anmärkning i genomsnitt på 34 av 100 lastbilar över 16 ton. Av de som nyttjade omnibus är motsvarande siffra 51. Det handlar om mer än 11 000 tunga lastbilar som underkändes på grund av undermåliga bromssystem.
- Andelen fordon som har belagts med direkt körförbud har minst fördubblats inom samtliga fordonstyper som har redovisats. Ökningen är nära 74 procent för tungt släp.
- Andelen personbilar som blivit underkända med krav på ombesiktning har ökat med nära 53 procent för de som nyttjat omnibus.
- Andelen godkända personbilar sjönk från 67 procent (ej nyttjat omnibus) till 53 procent av de som nyttjat omnibus.
- Andra anmärkningstyper förutom bromssystemen som fått långt högre andel anmärkningar vid nyttjande av omnibus är hjulsystem, karosseri och kommunikationssystem.

En säker slutsats att dra är därmed att trafiksäkerheten har påverkats negativt under tiden omnibusundantaget var gällande.

Statistiken är inhämtad från besiktningsorgan som utför knappt 75 procent av den totala besiktningsvolymen, nämligen Svensk Bilprovning, Opus Bilprovning och Besikta Bilprovning.